

15.11.2014 - Klistermærker og Emil fra Lønneberg

Det er morgen. Så tidligt, at der stadig er helt mørkt udenfor. Kun i få af husene omkring mig er der tændt lys. Dagen er endnu ny. Stille. Kaffe i koppen og et tændt stearinlys. Alt er godt. Jeg sidder ved computeren for at skrive den klumme, jeg har tænkt på til i dag. En klumme, der handler om og stiller det spørgsmål, hvorvidt vi voksne somme tider kommer til at sætte for mange klistermærker i panden på nogle børn og unge?

Klistermærker, hvor der står, at de er mærkelige, forkerte, anderledes, særligt sensitive, særligt urolige, særligt aktive, særligt opmærksomhedsforstyrrede, særligt kloge, særligt dumme, særligt vanskelige, særligt stille eller noget andet særligt. Eller klistermærker, hvor bogstaver tidligere blev sat sammen til ordet DAMP, som kunne fortælle, at her kom et barn med krudt bagi, eller et barn, som måske ikke havde fået den struktur, det havde behov for. I dag er det ofte bogstaverne ADHD, der står på klistermærket.

Klistermærker. Mærker, der klistres på. Ord, der klæber, og som ikke sådan lader hive af.

Diagnoser på godt og ondt

Der skal ikke herske tvivl om, at diagnoser er vigtige og uundværlige. Diagnoser er nødvendige for, at vi kan få den hjælp og den støtte, der er behov for. Hvad enten der er tale om fysiske eller psykiske tilstande. Har vi epilepsi, er der gudskelov medicin at få for det, og er benet brækket, kan dygtige læger sætte det sammen, og patienten kan få en krykke at støtte sig til, indtil benet er groet sammen igen. På samme måde findes der lindring og hjælpemidler til psykiske tilstande som angst og depression. Både medicinsk og terapeutisk. Og tak for det.

Det, jeg stiller spørgsmål ved, er ikke, at diagnoser findes og stilles.

De er ganske uundværlige. Og det kan være en kæmpe lettelse og hjælp at få stillet den rette. Men det, jeg ser, oplever og kommer til at stille spørgsmålstegn ved er, om der for tiden stilles for mange diagnoser, og om nogle børn herved får et klistermærke i panden, som de kan have noget svært ved at slippe af med igen. Et klistermærke eller en diagnose, der kan gøre, at både barnet og dets omgivelser fejlagtigt kan komme til at tro og mene, at barnet ER sin diagnose, og derved glemmer at se på, at det barn er så meget andet også.

Og måske et barn, der i virkeligheden, med hjælp fra de voksne omkring det, ikke behøvede det klistermærke, som en diagnose også kan være.

En diagnose, som nogle børn måske ikke behøver at få, hvis de voksne omkring det i højere grad tør styre, navigere og lytte.

Voksne, der er kærlige og tydelige, som skaber struktur og dermed fratager barnet et ansvar, det i virkeligheden ikke kan magte.

Som også lader barnet være sig selv og giver det mulighed for at lege og bruge sin medbragte fantasi.

Måske kan det være vigtigt at overveje en ekstra gang, om diagnoser med bogstaverne ADHD behøver at finde vej til det barn, men først prøve, hvorvidt det problem, der har ramt barnet og således også resten af familien, måske også kan lindres ved netop føromtalte tydelighed og struktur.

Læringsplaner for babyer

I grunden tror jeg også, at begrebet for, hvad der egentligt er normalt, har ændret sig. Tidligere var der så at sige mere plads og også flere pladser til mennesker, der måske ikke lige var som de fleste, eller bare ikke var helt så regelrette eller passede ind. Måske var der også en indforstået viden om og en erkendelse af, at alle børn, unge og voksne med, ikke nødvendigvis behøvede at kunne det samme eller skulle samme vej.

At ikke alle skulle være lige dygtige til de samme ting på samme tidspunkt. Og at heller ikke alle behøvede at være dygtige til alting for at være her.

Og at mennesker ikke nødvendigvis behøvede et klistermærke i panden med bogstaver for at definere hvem de var, eller hvad de ikke var i stand til, hvis de ikke var som forventet.

Mit ærinde er ikke at kaste stråleglans over tidligere tider, som også rummede ting, som mange ikke behøver at ønske sig tilbage til, men når jeg oplever og ser, at læringsplaner, mål og endnu flere undersøgelser over, hvad børn skal kunne og rumme, finder mere og mere vej og længere og længere ned i børns verden, tænker jeg, at ivrigheden eller hysteriet herfor også må styre sig.

At lysten til og iveren efter at få alle til at passe ind i bestemte skemaer har taget overhånd.

Vel skal børn lære, vel skal børn kunne og gøre ting, vel skal dagplejere og pædagoger vide rigtig meget varme, anerkendelse, børns udvikling, sprog, leg, læring og adfærd.

Men vel skal skaberne og iværksætterne af alle skemaerne og læringsplaner for selv babyer også stoppe op og tænke sig godt om. I lutter iver efter at søsætte og iværksætte nyt, må nogen også sætte hælene i og stå fast. Stå fast i den viden, der er om, hvad børn og også helt små børn har brug for, og at det langt fra kun handler om at passe ind i bestemte skemaer og kasser, sådan at de, som ikke passer ind, derfor må have et klistermærke i panden. Somme tider måske uden særlig grund.

Emil fra Lønneberg

Det er ved at blive lyst. Kaffen er sluppet op. Mens jeg sidder her og skriver, er der en lille vågne fyr, der hele tiden har kigget op på mig og insisteret på at få en stemme her i klummen.

Den lille vågne fyr er en lyshåret dreng, som I alle kender. Nemlig den dreng, der hedder Emil og er fra Lønneberg. Ham, som I nok ved, legede og legede og legede, så det var underligt, han ikke legede sig ihjel. Ham, som gik på opdagelse i både Lønneberg og fantasiens verden og som nogle gange kom så gruelig galt af sted. Ham er det, der fra forsiden af bogen om ham, rykker mig i ærmet.

Den dreng, hvis væsen, væremåde og skarnsstreger nok kunne have fået op til flere diagnoser eller klistermærker i panden, og som uden tvivl ville have givet læringsplaner og målbarhed kamp til strengen.

Kamp til strengen fik både Emils far og mor. Men som Emils mor blev ved med at sige det: " Emil er en god dreng. " Færdig. Slut.

Godt, at Lindgren ikke oplever, hvordan læringsplaner, skemaer og målrettethed er ved at snige sig ind på endda små babyer. Da hun skrev om Emil og Pippi, gjorde hun sit for at udvide normalitetsbegrebet. Og frem for alt gav hun børn lov til at være børn. Ikke uden trængsler, sorg og tab, som hun om nogen vidste, også hørte barndommen til. Men hun fratog dem aldrig på noget tidspunkt modet, fantasien og friheden, drømmen og legen.

Lad os i vores iver og stræben efter at gøre børn læringsparate og dygtige aldrig glemme dette, og lad os stå fast og huske på, hvad det i virkeligheden er, der gør små og større børn livsduelige og dygtige til at leve. Lad dem derfor venligst men bestemt lege og lege og lege, så det er underligt, at de ikke leger sig ihjel.